

**«Қазақстанның
Мәдени Әлеуметтік
Білім Беруді
Дамыту Қоры»
Қоғамдық Қорының
Қауіпсіздік Саясаты**

2023

1. Кіріспе	3
2. Бағдарламалық мәлімдеме	4
3. Заңнама және нормативтік-құқықтық актілер	5
4. Негізгі терминдер мен анықтамалар	5
5. Лауазымдар мен міндеттер	10
6. Профилактика	11
Тәуекелдерді бағалау	11
Қызметкерлерді жалдау	11
Серіктестік ұйымдармен өзара түсіністік туралы меморандумдар	12
Этика және мінез-құлық кодексі	12
Қызметкерлердің хабардарлығын арттыру және оқыту	12
Байланыс бойынша ұсыныстар	12
7. Зорлық-зомбылық және қатыгездікпен қарауды анықтау	13
8. Зорлық-зомбылық және қатыгездікпен қарау туралы арыз түскен жағдайда жауап беру тәртібі	17
9. Саясат пен процедураларды тарату/қайта қарау	22

1. Кіріспе

«Қазақстанның Мәдени Әлеуметтік және Білім Беруді Дамыту Қоры» Қоғамдық Қоры (бұдан әрі – ҚМӘББДҚ) – 1999 жылдың желтоқсан айында Алматыда әйелдердің дамуын қолдауға арналған әлеуметтік бастамаларды жүзеге асыру мақсатында құрылған коммерциялық емес ұйым. Түрлі бағыттардағы оқыту бағдарламалары арқылы ҚМӘББДҚ қазақ қоғамындағы әйелдердің рөлін нығайтуға ұмтылады. Біздің әлеуметтік өзгерістерге бағытталған күш-жігеріміз үш негізгі тірекке негізделген: білім беру арқылы әйелдердің мүмкіндіктерін кеңейту, әлеуметтік жауапкершілікті ілгерілету және азаматтық белсенділікті күшейту. Осылайша, студенттері негізінен орта техникалық және кәсіптік оқу орындарының (ТЖКБ) жас қыздары болып табылатын ҚМӘББДҚ келесі жобаларды қадағалайды:

Күмбел – қонақжайлылық индустриясында жұмысқа орналасуға көмектесу арқылы жас қыздардың кәсіби және тұлғалық дамуына ықпал ететін жетекші жоба. Ол қатты және жұмсақ дағдыларды үйрету сабақтарын, сондай-ақ тәлімгерлік және соған ұқсас басқа әрекеттерді қамтиды.

Mira – жетекші құқық қорғау ұйымдарының өкілдерінің адам құқықтары туралы интерактивті лекцияларын, жұмсақ дағдыларға арналған тренингтерін, дебаттарын және студенттер жұмыстарының фотокөрмесін қамтитын адам құқықтары жөніндегі жоба.

IMPACTUM! — белсенді және құмар жастарға арналған өзін-өзі дамыту жобасы. Бұл - өз-өзіңізді тану, қоршаған ортамен тіл табысуды үйрену, ішкі көшбасшыңызды ашу, белсенділік таныту және жеке әлеуметтік жобаларыңызды дамыту мүмкіндігі.

Kumbel LAB – сапалы баламалы білім беру арқылы ғылым (технология, инженерия, математика) салаларында оқитын жас қыздарды қолдауға және шабыттандыруға арналған әлеуметтік жоба.

Маяк – тәлімгерлік бағдарламасы, онда құмар мамандар белгілі бір кезең ішінде жаңадан келген тәжірибесіз қыздарға (біздің жағдайда жасөспірімдерге) өз білімдерімен, дағдыларымен және ептіліктерімен бөліседі.

Kumbel PRO – мұғалімдердің әлеуетін арттыру, олардың кәсіби өсуі мен тұлғалық дамуына ықпал ететін жоба. Тәрбиешілер қатты және жұмсақ дағдыларды үйрету, тәлімгерлікті дамыту және басқа да іс-шараларға қатысады.

Ажар – қыздарға қонақжайлылық индустриясында жұмыс табуға көмектесу мақсатымен жас қыздардың кәсіби және тұлғалық дамуы үшін жатақхана мүмкіндіктері бар кәсіби тәжірибе жобасы.

Осылайша, бұл құжат ҚМӘББДҚ -на тәуекел тобындағы барлық адамдардың, атап айтқанда, ҚМӘББДҚ бенефициарлары болып табылатын қыздар мен әйелдердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі өз міндеттемелерін көрсетуге мүмкіндік береді. ҚМӘББДҚ кез келген айыптауларға немесе теріс пайдалану туралы

күдіктерге тиісті жауап беру жауапкершілігін мойындайды. Сонымен қатар, Саясат барлық қызметкерлерге, басқарма мүшелеріне, бенефициарларға, еріктілерге, кеңесшілерге, қатысушыларға, серіктестерге, донорларға және біздің барлық жобаларымызда ҚМӘББДҚ үшін немесе оның атынан жұмыс істейтін кез келген адамдарға қатысты болады. Осылайша, жоғарыда аталған барлық мүдделі тараптар «персонал» деп аталады. ҚМӘББДҚ барлық қызметкерлердің қауіпсіздік саясаты туралы хабардар болуын қамтамасыз етеді. ҚМӘББДҚ бұл құжатты барлық бенефициарларға пайдалануға береді және оның дұрыс түсіндірілуін қамтамасыз етеді. ҚМӘББДҚ кез келген адам басқа бенефициар немесе қызметкер туралы алаңдаушылық тудыратын жағдайда, оған Нақты немесе Күдікті оқиға нысанын толтыру процесін түсіндіреді. Саясат ҚМӘББДҚ -ның барлық бенефициарларына, соның ішінде оның жобалар мен іс-шараларға (қонақжайлылық, көшбасшылық қабілеттер, адам құқықтары, кәсіби дамыту, тәлімгерлік бағдарламалары, технология және ғылым саласындағы, сондай-ақ ересектерге арналған жобалар) қатысушыларының барлығына (жоғарыда айтылғандай) қолданылатын болады.

2. Бағдарламалық мәлімдеме

Біз балалар мен ересектерді (әсіресе барлық жастағы әйелдерді) қорлаудың зиянынан қорғауға және олардың әл-ауқатын жақсартуға ұмтыламыз. Бұл - біздің қызметіміз, көзқарасымыз бен миссиямызбен тығыз байланысты, әсіресе ҚМӘББДҚ үшін өте маңызды. Біздің көзқарасымыз - бұл әйелдердің және қоғамдастықтың мүмкіндіктерін кеңейту. Біздің миссиямыз – әйелдерді әлеуметтік бастамаларға тарту және оларды өз дамуының басты себебі, сондай-ақ қоғамға үлгі ету. Біздің құндылықтарымыз - бұл оң көзқарас болып табылады; ненің дұрыс емес екеніне назар аудармай, біз әйелдердің күшті жақтары мен дағдыларына сүйенеміз. Біз адамдарға және олардың арасындағы қарым-қатынастарды құруға және нығайтуға сенеміз; адалдық, біз дәйекті, адал, шыншыл болуға тырысамыз және әрқашан бенефициарларымыздың мүдделеріне сай әрекет етеміз; тұрақты өсу, біз өз мақсаттарымызға жету үшін бірге жұмыс істейміз, бірақ біз тәуекелге барудан және өзімізді сынаудан қорықпаймыз; міндеттеме мен құмарлық, біз өз жұмысымызға ынталы және құмармыз. Сондықтан біз өз білгенімізді жақсартуға және бөлісуге әрқашан дайынбыз; жауапкершілік, біз әрбір қабылдаған шешіміміз бен әрекетіміз үшін жауапкершілік аламыз.

Қызметкерлер зиянның алдын алу және күдік туындаған жағдайда не істеу керектігін білу үшін олардың жұмыс істеуін қамтамасыз ететін саясаттар мен процедуралар бар. Олар ҚМӘББДҚ -да:

- Үздік тәжірибені насихаттау және бірінші кезекте зиян мен теріс пайдаланудың алдын алу үшін жұмыс жасауға;

- Күдікті немесе қатыгездікпен қарау туралы кез келген мәлімдемелердің дұрыс зерттелуін және қатыгездікке ұшыраған адамға қолдау көрсетуді қамтамасыз етуге;
- Қосымша қолдауға мұқтаж ересектерді, балаларды және жастарды анықтау;
- Барлық қызметкерлер, волонтерлар, келушілер, кеңесшілер, донорлар мен серіктестер ересектерге, балаларға және жастарға қауіпсіз сезінуге көмектесе алатынына көз жеткізуге;
- ҚМӘББДҚ атынан жұмыс істейтіндерге күтілетін мінез-құлық және барлық ересектердің, балалар мен жастардың әл-ауқатын қорғау және ілгерілету жөніндегі біздің міндеттеріміз туралы нақты нұсқаулар беруге мүмкіндік береді.

«ҚМӘББДҚ» кеңсесі қауіпсіздік саясаттың ересектер мен балаларды зияннан қорғауға және біздің ұйыммен байланыста болғандардың әл-ауқатын қолдауға және жақсартуға қоса алатын үлесін толық біледі. Біздің саясатымыздың негізгі құрамдас бөліктері алдын алу, қорғау және қолдау болып табылады.

Осы Қауіпсіздік саясаты барлық қызметкерлерге қатысты.

3. Заңнама және нормативтік-құқықтық актілер

Осы Саясатты және онымен байланысты кез келген процедураларды әзірлеу кезінде біз төменде келтірілген келесі заңдар/нұсқаулықтарға сілтеме жасадық:

- Біріккен Ұлттар Ұйымының Бала құқықтары туралы Конвенциясы;
- Біріккен Ұлттар Ұйымының Әйелдерге қатысты кемсітушіліктің барлық түрлерін жою туралы Конвенциясы;
- Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары туралы 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345-ІІ Заңы (03.05.2022 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен);
- Ерлер мен әйелдердің тең құқықтары мен тең мүмкіндіктерінің мемлекеттік кепілдіктері туралы (01.07.2021 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен).

4. Негізгі терминдер мен анықтамалар

Қауіпсіздіктің негізгі терминдері мен анықтамалары:

- Бала;
- Жастар;
- Тәуекел тобындағы ересек адам;
- Осал топтағы адамдар;

- Персонал;
- Қызметкерлер;
- Кеңесші;
- Ерікті;
- Келуші;
- Серіктес;
- Басқарма мүшесі және қамқоршы;
- Негізін қалаушы;
- Донор;
- Қауіпсіздік;
- Құпиялылық;
- Кемсітушілік;
- Балалар немесе жасөспірімдердің қараусыз қалуы;
- Эмоционалды зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау;
- Өз-өзіне зиян келтіру
- Суицидтік мінез-құлық
- Қанаушылық қатынастар;
- Физикалық зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау;
- Жыныстық қудалау;
- Жыныстық зорлық-зомбылық;
- Жыныстық қанау;

Бала

"Бала" және "балалар" терминдері 18 жасқа толмаған кез келген адамға қатысты.

Жастар

Жобаларға қатысушы /бенефициар болып табылатын 18 бен 23 жас аралығындағы кез келген адам. Олар әлі де ата-аналарына тәуелді, толық тәуелсіз емес және ересек адам ретінде толық қалыптаспаған. Оларға оңай әсер етуге болады.

Тәуекел тобындағы ересек адам

Тәуекел тобына жататын ересек адам 18 жастан асқан, қатыгездікке немесе немқұрайлылыққа ұшыраған немесе ұшырауы мүмкін және физикалық, әлеуметтік, экономикалық және қоршаған орта факторларының нәтижесінде өзін қорғай алмайтын адам ретінде анықталады.

Осал топтағы адамдар

Қоғамда аз күшке ие, өмір сүру жағдайы көбінесе басқаларға тәуелді, көмек көрсету қызметкерлеріне онша байқалмайтын немесе басқаша түрде маргиналданатын адамдар.

Персонал

ҚМӘББДҚ ұйымының өкілі немесе ұйымда жұмыс істейтін тұлға. Бұл біздің ұйыммен байланысты кез-келген адамды білдіреді, ол келісімшарт бойынша ақылы қызметкер болып табылады.

Қызметкерлер

Бұл ақылы келісімшарт бойынша қызметкер, бенефициар, кеңесші, серіктес, ерікті, келуші немесе журналист, атақты кісі немесе аудармашы ретінде тағайындалған немесе уақытша өкілді, жалпы ҚМӘББДҚ-мен байланысты кез келген адамды білдіреді.

Кеңесші

Штаттық қызметкерлер болып табылмайтын, бірақ ақылы немесе өтеусіз негізде ҚМӘББДҚ мақсаттарына жетуге және мәселелерді шешуге көмектесетін белгілі бір жұмыстарды орындау үшін ҚМӘББДҚ-мен жалданған адамдар.

Ерікті

ҚМӘББДҚ ұйымдастырған жобаларына, оқуға және іс-шараларға өз уақытын, еңбегін мен тәжірибесін тегін ұсынатын адам. ҚМӘББДҚ тәлімгерлерді, лекторларды, кәсіби жаттықтырушылар мен тағылымдамадан өтушілерді еріктілер деп таниды.

Келуші

ҚМӘББДҚ ғимараты немесе ол ұйымдастырған іс-шаралар шеңберінде кез келген адамға немесе кез келген жерге, әсіресе қоғамдық орындарға баратын ҚМӘББДҚ сырттан келген адам. ҚМӘББДҚ келушілердің ретінде біздің бенефициарларымыздың ата-аналарын және таныстарын таниды.

Серіктес

ҚМӘББДҚ-мен қандай да бір іс-әрекетті бөлісетін немесе онымен байланысты адам немесе мекеме. Төменде ҚМӘББДҚ-мен байланысты ұйымдардың тізімі келтірілген: ТжКБ ұйымдары, қонақ үйлер мен мейрамханалар, қонақ үй бизнесімен байланысты басқа ұйымдар немесе жеке тұлғалар; басқа ҮЕҰ, әр жобаның міндеттеріне сәйкес келетін, қатысу мақсаттарына байланысты басқа мамандарб және ҚМӘББДҚ бағдарламаларына демеушілік жасайтын басқа корпорациялар.

Басқарма мүшесі және қамқоршы

Басқарма мүшелері немесе қамқоршылар ҚМӘББДҚ қызметкерлерімен неке байланысы жоқ және жақын туыстық байланысы жоқ адамдар болып табылады. Оларды құрылтайшылардың жалпы жиналысы сайлайды. Олар ҚМӘББДҚ бағдарламаларының іске асырылуын қамтамасыз ету және оларды қаржыландыруға қаражат тарту үшін алқалы басқару органы ретінде тұрақты жұмыс істейді.

Негізін қалаушы

Негізін қалаушылар Құрылтайшылардың Жалпы Жиналысының мүшелері ретінде уәкілетті тұлғалар болып табылады, олар ҚМӨББДҚ жоғары басқару органы болып табылады. Құрылтайшылардың Жалпы Жиналысының айрықша құзыретіне қызметтің басымдықтарын айқындау, басқару органдарын қалыптастыру және ҚМӨББДҚ қызметінің аса маңызды мәселелері бойынша шешімдер қабылдау кіреді.

Донор

Бір нәрсені, әсіресе ақшаны қайырымдылыққа беретін адам.

Қауіпсіздік

ҚМӨББДҚ ұйым ретінде қызметкерлердің, операциялардың және бағдарламалардың ересектерге, балаларға, жастарға және осал ересектерге зиян тигізбеуін, сондай-ақ олардың зиян келтіру және қатыгездік қаупіне ұшырамауын қамтамасыз етуі керек екенін мойындайды. ҚМӨББДҚ адамның қатыгездік пен немқұрайлылықсыз қауіпсіз өмір сүру құқығын қорғауға тырысады. Сонымен қатар, ҚМӨББДҚ озық тәжірибені насихаттауға және зиян мен теріс пайдаланудың алдын алу үшін жұмыс істеуге; зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау туралы кез-келген мәлімдемені дұрыс қарауға және зорлық-зомбылыққа ұшыраған адамға қолдау көрсетуді қамтамасыз етуге; қосымша көмекке мұқтаж болуы мүмкін ересектерді, балаларды және жастарды анықтауға; барлық қызметкерлердің, еріктілердің, келушілердің, кеңесшілердің, донорлардың және серіктестердің ересектерге, балаларға және жастарға көмектесуін қамтамасыз етуге тырысады.

Құпиялылық

Құпиялылықты сақтау мүдделі тұлғаның ақпараттандырылған келісімінсіз кез келген уақытта, кез келген тарапқа қандай да бір ақпаратты жария етпеуді білдіреді. Егер біреу баланы немесе осал топтағы адамды қорлайды деп күдіктенсе, ол бұл туралы сол адамның келісімімен немесе келісімінсіз хабарлауы керек. Бірақ, адам тәуекелге ұшырады деген күдік шыққан кезде, сол адамның жеке ақпараты кімге, қалай және тек қажет болған жағдайда ғана берілетіні туралы әрқашан алдын ала хабардар етілетінін мойындау қажет.

Кемсітушілік

ҚМӨББДҚ кемсітушілікті - бұл ұқсас жағдай кезінде сізге басқа адамға қарағанда жаманырақ қараған қарым-қатынасты объективті және ақылға қонымды түрде ақтауға болмайтынын мойындайды.

Балалар немесе жасөспірімдердің қараусыз қалуы

Қараусыз немесе немқұрайлы қарау балалардың немесе жастардың физикалық, психологиялық, эмоционалдық немесе білім беру қажеттіліктерін қанағаттандыра алмауды білдіреді; сонымен қатар қауіптен қорғанудың болмауын немесе өз қауымдастықтарынан немесе басқа қызметтерден оқшаулануды білдіреді.

Эмоционалды зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау

Баланың, жас адамның немесе ересек адамның эмоционалды дамуына теріс әсер ететін әрекеттер немесе мінез-құлық тізбегі. Эмоционалды қорлау әрекеттеріне қозғалысты шектеу, ар-намысты қорлау (соның ішінде кибербуллинг), сондай-ақ қорқыту, кемсіту, мазақ ету немесе қатыгездіктің немесе лайықсыз қарым-қатынастың басқа физикалық емес түрлері жатады. Егер бұл тұрақты түрде орын алса, бұл эмоционалды зорлық-зомбылық болып саналады.

Өз-өзіне зиян келтіру

Өз-өзіне зиян келтіру қатты эмоциялармен күресу тәсілі ретінде немесе үшінші тұлғалардың әсерінен өзіне физикалық зиян келтіруді білдіреді. Өз-өзіне зиян келтіру әрекеті суицид әрекеті ретінде саналмайды, бірақ ол суицидтік мінез-құлыққа әкелуі мүмкін.

Суицидтік мінез-құлық

Суицидтік мінез-құлық адамның өзіне-өзі қол жұмсау қаупі мен ниетін көрсететін бірқатар әрекеттер мен ойларды қамтиды, мысалы, өз-өзіне зиян келтіру, суицидті жоспарлау және өзін-өзі өлтіру әрекеттері, ойлары.

Қанаушылық қатынастар

Қанаушылық қатынастар - бір тарап екіншісін өз пайдасына пайдалану, күш теңгерімсіздігін қолдану арқылы басқа біреудің осалдығынан заңсыз пайда табу болып табылады. Балаларды немесе жас ересектерді қанау дегеніміз - балаларды біреудің пайдасы, қанағаттануы үшін пайдалану, бұл көбінесе балаға деген әділетсіз, қатыгез қарым-қатынасқа әкеледі. ҚМӘББДҚ-ында бұл тәлімгер мен қамқорлыққа алынған адам арасындағы тең емес қатынастар аясында болуы мүмкін деген қауіп бар. Бұл зиян келтірмейтін тағылымдамаларға, мақсаты — шектеулі уақыт ішінде және жергілікті қазақстандық заңнамаға сәйкес өз дағдылары мен білімдерін арттыруға көмектесуге көзделген жағдайларға байланысты емес.

Физикалық зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау

Басқа адаммен, ересек адаммен немесе баламен жасалатын нақты немесе ықтимал зиян. ҚМӘББДҚ физикалық зорлық-зомбылықты адамға, ересек адамға немесе балаға кездейсоқ емес дене жарақаты ретінде таниды Заңдар физикалық жарақатты ауыр немесе жиі көгеруден бастап ауыр жарақатқа дейін анықтайды.

Жыныстық қудалау

Басқа адамды қорлау деп санауға болатын кез келген орынсыз жыныстық қудалау, жыныстық қызмет туралы өтініштер, ауызша немесе физикалық мінез-құлық, жыныстық сипаттағы іс-әрекеттер. Жыныстық қудалау әсіресе жұмысқа кедергі келтіргенде, жұмыс шартына айналғанда, қорқыту, дұшпандық немесе қорлау атмосферасын жасағанда әсіресе байыпты болады. Жыныстық қудалау жұмыс орнынан тыс және/немесе жұмыс уақытынан тыс уақытта болуы мүмкін. Бұл әдетте

мінез-құлық үлгісі ретінде саналса да, ол бір реттік оқиға түрінде қабылдануы мүмкін. Жыныстық қудалау қарама-қарсы немесе бір жыныстағы адамдар арасында болуы мүмкін.

Жыныстық зорлық-зомбылық

Күш қолдану арқылы немесе тең емес немесе мәжбүрлеу жағдайлардағы жыныстық сипаттағы нақты немесе қауіп төндіретін физикалық әрекет. Баламен кез-келген жыныстық қатынас жыныстық зорлық-зомбылық болып саналады. Жыныстық зорлық-зомбылық - бұл зорлау, жыныстық қудалау, сондай-ақ кәмелетке толмағандармен жыныстық қатынас сияқты бірқатар әрекеттерді қамтитын кең термин.

Келісім жасы 16 жастан басталады. https://kodeksy-kz.com/ka/ugolovnyj_kodeks/122.htm

Жыныстық қанау

ҚМӘББДҚ жыныстық қанауды біреудің осал позициясын (мысалы, өмір сүру, тамақтану, мектеп, кітап, көлік немесе басқа қызметтерге қатысты сізге тәуелді адам), тең емес қарым-қатынасын немесе сенімін пайдаланып, тек ақша немесе басқа нәрсе ұсыну арқылы ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік, экономикалық немесе саяси артықшылықтарды ұсынып, жыныстық қызметтерді алу үшін нақты теріс пайдалану әрекеті ретінде анықтайды. Бұған адам саудасы мен жезөкшелік кіреді.

5. Лауазымдар мен міндеттер

Бұл бөлімде қауіпсіздік мәселелеріне жауапты болу міндеті жүктелген ҚМӘББДҚ қызметкерлері туралы айтылады. Олардың негізгі міндеттері:

- Өркім қиянат пен қанаудың алдын алу, оны тану және оған жауап бере алу үшін қауіпсіздік шаралары туралы хабардарлықты арттыру;
- Барлық қызметкерлердің қауіпсіздік саясаты мен процедураларын білетініне және түсінетініне көз жеткізу;
- Қатыгездік немесе оны жасады деген күдік туындаған жағдайда қауіпсіздіктің тиісті рәсімдерін енгізу;
- ҚМӘББДҚ-мен байланысты адамдардың әл-ауқатын қамтамасыз ету және қорғау үшін басқа мекемелермен ынтымақтасу;
- Қауіпсіздікке қатысты кез келген мәселелерді шешу үшін барлық қызметкерлерге әрқашан қолжетімді болу.

Лауазымдық міндеттері:

Президент - ҚМӘББДҚ-дағы қауіпсіздік үшін жауапты және қауіпсіздік саясатына есеп беруші. Қауіпсіздік жөніндегі үйлестіруші арқылы ҚМӘББДҚ-дағы қауіпсіздікті бұзудың барлық жағдайлары туралы үнемі хабардар болып отырады, сондай-ақ қылмыстық әрекеттерге байланысты істерді тергеуге тікелей қатысады. Президент сонымен қатар "жоғары" деп бағаланған барлық тәуекел бағаларын қарастырады. Сонымен қоса, Президент қауіпсіздік саясатының ережелерін сақтауы керек. Қауіпсіздік бойынша үйлестіруші қол жетімді емес немесе оқиға туралы мәлімдемеге тікелей қатысы жоқ жағдайларда Президент тергеуді тікелей басқарады немесе Президенттің басшылығымен осы рөлді орындау үшін басқа аға қызметкерді тағайындайды.

Қауіпсіздік бойынша үйлестіруші - жобаны үйлестіру бойынша жауапты және қауіпсіздік бойынша тергеу жүргізуді қоса алғанда, алдын алу және әрекет етумен байланысты барлық қауіпсіздік жұмыстарын орындаушысы. Президентті барлық жұмыс туралы үнемі хабардар етеді және қылмыстық әрекетке күдік туындаған немесе қауіп-қатер "жоғары" бағаланған жағдайларда Президентті тікелей тартады. Әкімшілік менеджерімен және Президентпен тығыз ынтымақтастықта жұмыс істейді.

Әкімшілік менеджері - қауіпсіздік үйлестірушісімен және Президентпен тығыз ынтымақтастықта қауіпсіздіктің барлық әкімшілік және ақпараттық аспектілерін басқаруға жауапты.

Жоба үйлестірушілері - өз жобаларына қатысты нақты қауіпсіздік міндетін алушылар, сондай-ақ қауіпсіздік үйлестірушісімен және әкімшілік қауіпсіздік менеджерімен тығыз ынтымақтасушылар.

6. Профилактика

ҚМӘББДҚ әрбір жобаға байланысты тәуекелдерді азайту мақсатында келесі рәсімдерді орындауға міндеттенеді.

Тәуекелдерді бағалау

Тәуекелдерді бағалау барлық жобалар мен барлық жаңа қызмет түрлері үшін жүргізілетін болады.

2-Қосымшаны Қараңыз.

Қызметкерлерді жалдау

ҚМӘББДҚ ықтимал зиян келтіретін персоналды жалдаудың алдын алу мақсатында қызметкерлерді жалдау рәсіміне қауіпсіздік саясатын енгізуді қамтамасыз етеді. Бұл алдын алу шаралары мыналарды қамтиды:

- Жұмыс туралы хабарландыруларда жұмыс іздеушілер қауіпсіздік саясатын ұстануы керек екенін көрсету.
- Үміткерлердің қауіпсіздік шараларын түсіну және ұстану деңгейін анықтау үшін сұхбат кезінде қауіпсіздік сұрақтарын қою.
- Қауіпсіздік саясатының процедуралық міндеттемесін көрсету үшін барлық қызметкерлер қауіпсіздік саясаты мен этика және мінез-құлық кодексін оқып, түсініп қол қояды деп күту.

Серіктестік ұйымдармен өзара түсіністік туралы меморандумдар

ҚМӘББДҚ өзі ынтымақтасатын және оның бенефициарлары қатысатын кез келген сыртқы ұйымдармен, мысалы, студенттер қонақжайлылық саласында тағылымдамадан өтетін қонақ үймен өзара түсіністік туралы меморандум жасасады. Өзара түсіністік туралы Меморандум сыртқы әріптестік ұйымның өз қамқорлығында болған кездегі ҚМӘББДҚ бенефициарларына ҚМӘББДҚ қауіпсіздік саясатына және әдеп және мінез-құлық кодексіне сәйкес қауіпсіздікті қамтамасыз етуге міндеттенуін қамтамасыз етеді.

Этика және мінез-құлық кодексі

1-Қосымшаны Қараңыз

Қызметкерлердің хабардарлығын арттыру және оқыту

ҚМӘББДҚ барлық қызметкерлердің қауіпсіздік саясатының процедураларын түсінуін, сонымен қатар оның бенефициарлары мен серіктестері оларды және олармен қалай байланысты екенін түсінуін қамтамасыз етеді. Бұл хабардарлықты арттыру шаралары мыналарды қамтиды:

- қызметкерлерді, бенефициарларды және серіктес ұйымдарды оқыту;
- саясат пен процедуралардың жеңілдетілген нұсқаларын әзірлеу, осылайша түсіну процессін жеңілдету (мысалы, конференц-залдардағы плакаттар, жергілікті тілдерге аударылған нұсқалар, балаларға арналған нұсқалар және т. б.);
- жаңа қызметкерлер ҚМӘББДҚ саясаты мен процедуралары туралы түсініктерін оқып, растайды және қауіпсіздік саясаты мен мінез-құлық кодексіне қол қояды деп күту. Танысу кезеңінде олар қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша нұсқаулар алады;

- ҚМӘББДҚ қауіпсіздік саясатының процедуралары барлық қатысушы қызметкерлерге тарату және олар оқығандарын, түсінгендерін және келісетіндерін растайды деп күту. Оларға бар кез келген сұрақтарға немесе сұрауларға жауап алу мүмкіндігі беріледі;
- ҚМӘББДҚ қауіпсіздік саясаты процедураларының жаңартулары барлық ҚМӘББДҚ қызметкерлеріне электрондық пошта арқылы жіберу және олардың осы жаңартуларды түсінетініне көз жеткізу үшін күш-жігер жұмсау.

Байланыс бойынша ұсыныстар

ҚМӘББДҚ:

- Құпиялылықты сақтау және қауіпсіздік процесіне қатысты ақпараттың әрқашан сақталуын қамтамасыз етуге;
- Кез келген байланыс материалдарында бенефициарлар туралы кез келген ақпаратты бөліспес бұрын, олардың рұқсатын алуға;
- Нақты рұқсат берілмесе, байланыс материалдарында кез-келген бенефициар туралы жеке немесе жақын ақпаратты қоспауға;
- Кез келген байланыс құралдарында фотосуреттерді не ақпаратты бөлісу кезінде бенефициарлардың абыройын сақтауға тырысады.

7. Зорлық-зомбылық және қатыгездікпен қарауды анықтау

Физикалық зорлық-зомбылық

Физикалық зорлық-зомбылықтың түрлері:

- Шабуыл, соққылар, шапалақтар, шашты тарту, тістеу, итеру;
- Дәрекі қарым-қатынас;
- Күйдіру;
- Физикалық жазалар;
- Орынсыз немесе заңсыз тыныштандыру әдістерін қолдану;
- Біреуге әдейі ыңғайсыздық туғызу;
- Мәжбүрлі оқшаулау немесе қамау;
- Дәрі-дәрмектерді теріс пайдалану (мысалы, шамадан тыс седация);
- Күштеп тамақтандыру немесе тамақтан айыру;
- Орынсыз қозғалысты шектеу (мысалы, біреуді орындыққа байлау).

Физикалық зорлық-зомбылықтың мүмкін белгілері:

- Жарақаттар немесе болған оқиғаның сипаттамасына сәйкессіз түсініктеме;
- Жарақаттардың адамның өмір салтына сәйкессіздігі;
- Денеді көгеру, кесу, тыртық, күйік және / немесе іздер немесе шаштың түсуі;
- Жиі жарақаттар;

- Түсініксіз құлдырау;
- Белгілі бір адамның қатысуымен ұстамды немесе өзгертілген мінез-құлық;
- Дұрыс тамақтанбау белгілері;
- Медициналық көмекке жүгінудің болмауы немесе жалпы тәжірибелік дәрігердің жиі ауысуы.

Қудалау

Жыныстық қудалаудың түрлері:

- Зорлау немесе қудалау әрекеті;
- Кез келген жерде орынсыз жанасу;
- Бір немесе екі адамның келісімінсіз мастурбация;
- қынапқа, анусқа немесе ауызға келісімсіз жыныстық ену;
- Адам келісім бере алмайтын кез келген жыныстық қатынас;
- Орынсыз көрініс, жыныстық мазақ ету;
- Сексуалдық сипаттағы фотосуреттер немесе порнографияны мәжбүрлеп пайдалану немесе жыныстық әрекетті бақылау;
- Ұятсыз жалаңаштық.

Жыныстық қудалаудың мүмкін белгілері:

- Көгерулер, әсіресе жамбаста, бөкселерде және иықтарда, сондай-ақ мойынның іздері;
- Жыртылған, боялған немесе қанды іш киім;
- Жыныс аймағында қан кету, ауырсыну немесе қышу;
- Жүру немесе отыру кезіндегі ерекше қиындықтары;
- Жыныс немесе тік ішек саңылауларындағы бөгде заттар;
- Инфекциялар, жыныс мүшелерінен түсініксіз ағулар немесе жыныстық жолмен берілетін аурулар;
- Жыныстық қатынасқа келісім бере алмайтын әйелдегі жүктілік;
- Жыныстық сипаттағы өрнектерді тым көп не орынсыз қолдану;
- Кез-келген медициналық диагнозға байланысты емес зәр шығаруды ұстамау;
- Өз-өзіне жарақат салу;
- Нашар концентрация, оқшаулану, ұйқының бұзылуы;
- Шамадан тыс қорқыныш/қарым-қатынастан аулақ болу немесе одан бас тарту;
- Өзін-өзі күтуге көмек алудан қорқу;
- Белгілі бір адаммен жалғыз қалғысы келмеу;
- Ұстамдылық, бөлісуден қорқу, оқшаулану, ұят сезіну, әлеуметтік іс-шаралар мен жобаларға қатысудан бас тарту;
- Сыртқа бағытталған агрессия, әсіресе қарама-қарсы жынысқа қатысты;
- PTSD белгілері

Психологиялық / эмоционалдық зорлық-зомбылық

Психологиялық немесе эмоционалдық зорлық-зомбылықтың түрлері:

- Мәжбүрлі әлеуметтік оқшаулау - біреуді қызметтерге, білім беру және әлеуметтік мүмкіндіктерге және достарымен кездесулерге қол жеткізуден айыру;
- Қозғалыс немесе байланыс құралдарынан айыру немесе көмек қажет болған кезде біреуді әдейі қараусыз қалдыру;
- Біреудің діни және мәдени қажеттіліктерін қанағаттандыруына жол бермеу. Немесе біреуді оның еркіне қарсы діни қызметке мәжбүрлеу;
- Таңдау мен пікір білдіруге жол бермеу;
- Құпиялылықты сақтамау;
- Ынталандырудан, маңызды кәсіптен немесе әрекеттен оқшаулау;
- Қорқыту, мәжбүрлеу, қудалау, қорлау немесе ауызша қорлау;
- Адамға патронаттық түрде немесе нәрестеге сияқты қарау;
- Зиян келтіру немесе жалғыз тастаумен қорқыту;
- Интернетте және әлеуметтік желілерде қорқыту;
- Манипуляция;
- Газлайтинг;
- Елемеу.

Психологиялық немесе эмоционалдық зорлық-зомбылықтың мүмкін белгілері:

- Белгілі бір адам болған кезде тыныштық атмосферасы;
- Адамның психологиялық жағдайының өзгеруі;
- Ұйқысыздық;
- Өзін-өзі бағалаудың төмендігі;
- Кооперативті емес және агрессивті мінез-құлық;
- Тәбеттің өзгеруі, салмақ жоғалту/қосу;
- Күйзеліс белгілері: жылау, ашулану;
- Қажетсіз ем алуға мәжбүрлеу үшін сол адаммен байланысты біреудің анық жалған мәлімдемелері;
- Тәуелділік;
- Өз-өзіне жарақат салу;
- Бөлісуге деген қажетсіз ынта.

Немқұрайлылық және әрекетсіздік

Немқұрайлылық пен әрекетсіздік түрлері:

- Азық-түлікке, тұрғын үйге, киімге, жылытуға, спорт пен белсенділікке, жеке және медициналық көмекке қолжетімділікті қамтамасыз етпеу;
- Адамдардың мәдени, діни немесе этникалық қажеттіліктерін ескермеу;
- Білім беру, әлеуметтік және рекреациялық қажеттіліктерді есепке алмау;
- Адамды елемеу немесе оқшаулау;
- Адамға өз шешімдерін қабылдауға тыйым салу;
- Құпиялылық пен абыройды сақтамау;
- Пандемиямен байланысты ауыр жағдайға қатысты шаралар қабылдай алмау;
- Қауіпсіз тасымалдауды, қозғалысты қамтамасыз етпеу.

Немқұрайлылық пен әрекетсіздіктің мүмкін белгілері:

- Нашар орта - лас немесе антисанитариялық;
- Нашар физикалық және / немесе жеке гигиена;
- Қысым жаралары;
- Дұрыс тамақтанбау немесе түсініксіз салмақ жоғалту;
- Емделмеген жарақаттар және денсаулық мәселелері;
- Медициналық және әлеуметтік ұйымдармен тұрақты емес немесе қалаусыз байланыс;
- Әлеуметтік өзара әрекеттесуге қатыса алмау;
- Жарамсыз немесе орынсыз киім.

Өз-өзіне зиян келтіру

Өз-өзіне зиян келтіру түрлері:

- Өз-өзін кесу
- Қауіпті заттарды қолдану
- Өз-өзін күйдіру
- Дәрі-дәрмектерді теріс пайдалану
- Басына соққы беру
- Теріні жұлу
- Тырнау
- Шашты тарту
- Алкогольді және/ немесе есірткіні теріс пайдалану
- Аштық, шамадан тыс тамақтану немесе булимия сияқты тамақтанудың бұзылуы
- Өзін-өзі түншықтыру

Өз-өзіне зиян келтірудің мүмкін белгілері:

- Қолдың, білектің, жамбастың немесе дененің басқа бөліктерінің кесілуі, күйіп қалуы немесе көгеруі
- Өзіне зиян келтіру әрекеттерін жасыру мақсатында ыстық ауа-райында жабық киім киюі
- Тұйықтану және тіпті өзін-өзі оқшаулауы
- Адамның заттар арасында ұстараны, пышақтарды немесе басқа өткір заттарды себепсіз анықталуы
- Ұзақ уақыт бойы түсініксіз жаралар мен көгерулер
- Қайғы, үмітсіздік немесе дәрменсіздік сезімдері, сондай-ақ эмоцияларды басқарудағы қиындықтар
- Мінез-құлықтың өзгеруі, тітіркенудің жоғарылауы, көңіл-күйдің өзгеруі немесе зейін қоюмен қиындықтар
- Денсаулық мәселелері, емделмеген жарақаттар

Суицидтік мінез-құлық

Суицидтік мінез-құлық түрлері:

- Мінез-құлықтың өзгеруі, ашуланшақтық немесе қайғы сезімі, көңіл-күйдің өзгеруі немесе зейін қоюмен қиындықтар
- Дұрыс тамақтанбау немесе артық тамақтануы
- Ұйқының бұзылуы – ұйқының болмауы немесе шамадан тыс ұйқышылдық
- Ойын-сауық пен хоббиге деген қызығушылықтың болмауы
- Тұйықтану және өзін-өзі оқшаулауы
- Өзіне тән емес абайсыз мінез-құлықтың көрінісі
- Өз-өзіне зиян келтіруі
- Оқу немесе жұмыс үлгерімінің нашарлауы
- Алкогольді және/немесе есірткіні теріс пайдалануы

Суицидтік мінез-құлықтың мүмкін белгілері:

- Басқа адамдармен сөйлесу кезінде немесе әлеуметтік желілерде суицид немесе өлгісі келетіні туралы жариялауы
- “Мен өзімді өлтіргім келеді” сияқты өз-өзіне қол жұмсау ниетін тура жариялауы
- Мінез-құлықтағы, көңіл-күйдегі немесе әлеуметтік қарым-қатынастағы кенеттен пайда болған және байқалатын өзгерістер, мысалы, тұйықталу және достар мен отбасыдан оқшаулануы
- Дәрі-дәрмектерді, өткір заттарды немесе атыс қаруын жинау, өз-өзіне қол жұмсаудың жолдарын интернеттен іздеуі
- Қатты шаршауға, іштің ауыруына, бас ауруы сияқты физикалық ауруларға жиі шағымдануы
- Жақын адамдармен қоштасуға деген ұмтылысы
- Өзіне құнды заттарды басқа адамдарға беруге деген ұмтылысы
- Ұзақ депрессиядан кейінгі мінез-құлықтың кенеттен оң өзгеруі
- Тәбеттің өзгеруі, салмақ жоғалту немесе жоғарылауы

8. Зорлық-зомбылық және қатыгездікпен қарау туралы арыз түскен жағдайда жауап беру тәртібі

Бұл бөлімде студентке, ҚМӘББДҚ қызметкеріне қатысты қатыгездік, зиян келтіру немесе қудалау фактісі күдіктенген немесе анықталған жағдайда орындалуы керек процедуралардың тәртібі сипатталған. Ол сондай-ақ ұйымның зорлық-зомбылық туралы мәлімдемелерге қалай жауап беретінін және тергеу нәтижесінде жасалуы мүмкін қадамдарды сипаттайды. Осымен ҚМӘББДҚ қатыгездіктің ауырлығына қарамастан, қатыгездіктен зардап шеккендерге әрдайым қолдау көрсетуге және тиісті көмек көрсетуге міндеттенеді. Біздің ұйым ең алдымен зардап шеккендердің қауіпсіз екеніне көз жеткізеді. Бұған қоса, ҚМӘББДҚ әрбір жеке жағдайға байланысты сыртқы ұйымдар мен серіктестерден қолдау алуға дайын және бұған

ұмтылады. Зорлық-зомбылық немесе қатыгездікпен қарау фактісі/күдігі анықталған жағдайда, төменде көрсетілген процедураларды қолдана отырып, жоба үйлестірушісіне немесе қауіпсіздік бойынша үйлестірушісіне хабарласу маңызды. Бенефициар немесе қызметкер ықтимал зорлық-зомбылық туралы қауіпсіздік үйлестірушісіне немесе ҚМӘББДҚ-мен байланысты не оның атынан әрекет ететін адамға хабарлаған кезде, келесі қадамдарды орындау ұсынылады:

1. Мұқият тыңдап, сабырлы болыңыз.
2. Жанашыр және бейтарап болыңыз.
3. Келесі сұрақтарға жауап беру арқылы ақпарат жинаңыз - неге? қайда? кім? қашан? қалай? және т. б.
4. Жәбірленушіден жауап алмаңыз. Оның не айтып жатқанын түсінетініне көз жеткізу үшін оған ешқандай қысым жасамай, сабырлы түрде сұрақтар қойыңыз (тек ашық сұрақтарды қолданыңыз).
5. Жәбірленушіге болған жағдай туралы өз болжамдарыңызды таңбаңыз және жетекші сұрақтар қоймаңыз.
6. Жәбірленушіге жағдай туралы хабарлау арқылы ол дұрыс әрекет ететінін хабарлаңыз.
7. Жәбірленушіге тиісті қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ақпаратты жоба үйлестірушісімен немесе қауіпсіздік үйлестірушісімен бөлісу керек екенін хабарлауды ұмытпаңыз.
8. Негізгі сәттер туралы толық ақпарат жинаңыз.
9. Оқиға туралы өтініш формасын толтырыңыз (3-қосымшаны қараңыз)
10. Мүмкіндігінше тезірек қауіпсіздік үйлестірушісіне хабарлаңыз.
11. Өрқашан толық құпиялылықты сақтаңыз.

Егер қызметкер, ҚМӘББДҚ студенті немесе онымен байланысты персонал зорлық-зомбылық жасады деген күдік туралы хабарлама алса, ол ешбір жағдайда өз тергеуін өз бетінше жүргізбеуі керек, бірақ бұл туралы жобалық үйлестірушіге дереу хабарлауы керек, ол өз кезегінде мұқият тергеу жүргізуге жауапты қауіпсіздік жөніндегі үйлестірушіге хабарлайды.

Егер зорлық-зомбылыққа немесе қатыгездікпен қарауға күдік болса, келесі әрекеттерді орындау керек:

1. Ешқандай жағдайда өз тергеуіңізді жасамаңыз, себебі бұл болжамды құрбандарды алаңдатуы мүмкін. Тергеуді тек Қауіпсіздік үйлестірушісі жүргізуі керек.
2. Күдіктің немесе зорлық-зомбылықтың немесе зиян келтірудің барлық мәліметтерін мұқият жазып алыңыз.
3. Құпиялылықты сақтай отырып, тиісті жоба үйлестірушісіне хабарлаңыз.
4. Оқиға туралы мәлімдеменің нысанын қатыгездікке күдікті немесе куәгер және/немесе жоба үйлестірушісі толтырғанына және бұл қауіпсіздік үйлестірушісіне мүмкіндігінше тезірек жіберілгеніне көз жеткізіңіз - оқиға

туралы мәлімдеме нысанының онлайн сілтемесін мына жерден қараңыз.

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdgm78T72zg4XrDqjGgs4pkoSwRYyOntZFkd223xWmqOf7tgg/viewform>

5. Өрқашан толық құпиялылықты сақтаңыз.

Қауіпсіздік үйлестірушісінің тергеуі

Қауіпсіздік үйлестірушісі тиісті жоба үйлестірушісінің көмегімен тергеуді келесідей жүргізеді:

1. Оқиға туралы мәлімдеме алған жағдайда, Президентке хабарлаңыз және тергеуді бастаңыз. Барлық келесі әрекеттерді Президентке хабарлаңыз. Бұл әсіресе айыптаулар ауыр және/немесе қауіпсіздік саясатының ережелері бұзылған жағдайда өте маңызды.
2. Болжалды зорлық-зомбылық туралы мүмкіндігінше көбірек ақпарат жинау үшін жәбірленушімен және барлық басқа қатысушы тараптармен сөйлесіңіз. Жоба үйлестірушілері бұл процеске көмектесе алады.
3. Егер бұл қажет болса, зардап шеккен адамды сол жыныстағы медициналық персонал, үшінші тұлға қатысуымен физикалық тексеру жүргізеді.
4. Зардап шеккен адамға эмоционалды және әлеуметтік көмек, сондай-ақ қажет болған жағдайда медициналық көмек көрсетіңіз.
5. Барлық ақпарат пен сөйлесулерді құпия ұстаңыз.
6. Күнді, уақытты, адамның айтқан, жасаған жерін, сондай-ақ сіз қойған сұрақтарды және т.б. көрсететін іс файлын жасаңыз.
7. Тергеуге қатысты барлық жазбалардың қауіпсіз жерде сақталуын қамтамасыз етіңіз.
8. Тергеу нәтижелері бойынша қауіпсіздік саясатын бұзу орын алғанын анықтаңыз.

Қауіпсіздік саясаты бұзылған жағдайда қауіпсіздік үйлестірушісі:

1. Қылмыстың жасалғанын анықтауға.
2. Қылмыс жасалған жағдайда бұл туралы тиісті құқық қорғау органы мен Президентке мүмкіндігінше тезірек хабарлауға міндетті. Егер бұл қауіпсіз болмаса, тиісті органнан көмек сұраңыз.
3. Тиісті құқық қорғау органының немесе басқа органның нұсқауларын орындауға.
4. Егер бұзушылық қылмыстық құқық бұзушылық емес, ҚМӘББДҚ-ның мінез-құлық және этика кодексін бұзу болса, осы адамға қатысты тиісті тәртіптік шаралар қолдануға.
5. Тәуекелдерді бағалау, қорғау саясатын өзгерту бойынша ұсыныстар және т. б. сияқты барлық мүмкін болатын қосымша әрекеттерді орындауға.
6. Істі аяқтап жабуға.

7. Тергеуге қатысты барлық ақпарат пен жазбалардың қауіпсіз жерде сақталғанына көз жеткізуге міндетті.

Қауіпсіздік саясатын бұзушылықтар болмаған жағдайда қауіпсіздік үйлестірушісі:

1. Басқа адамдар немесе ұйым үшін тәуекелдердің бар-жоғын анықтауға.
2. Тәуекелдерді бағалау немесе қауіпсіздік саясатына өзгертулер енгізу сияқты барлық қажетті әрекеттерді орындауға.
3. Іс файлын жауып, істі жабуға.
4. Тергеуге қатысты барлық ақпарат пен жазбалардың қауіпсіз жерде сақталғанына көз жеткізуге міндетті.

Айыптауға жоба бойынша үйлестіруші қатысқан жағдайларда:

1. Оқиға дереу қауіпсіздік үйлестірушісіне хабарланады.
2. Содан кейін қауіпсіздік үйлестірушісі жоғарыдағы хаттаманы пайдаланып мәселені зерттейді.

Егер қауіпсіздік үйлестірушісі шағымға қатысса немесе өз міндеттерін орындай алмаса:

1. Оқиға туралы тікелей Президентке хабарланатын болады.
2. Кейіннен бұл мәселені Президент жоғарыда көрсетілген процедураға сәйкес тексереді.

Күдік, айыптау, теріс пайдалану немесе зиян келтіру ҚМӘББДҚ жобаларынан тыс жағдайға байланысты болған кезде қауіпсіздік жөніндегі үйлестіруші тергеуді өз бетінше жүргізбеуі, мәселені тиісті органдарға беруі және/немесе кеңес алу үшін тиісті сыртқы ұйымға жүгінуі тиіс. Қажет болса, жәбірленушіге эмоционалды, әлеуметтік және медициналық қолдау көрсетілуі керек. ҚМӘББДҚ жобаларынан тыс жерде теріс пайдалану немесе зиян келтірілгені бірден көрінбейтін жағдайда, тергеу әлі де жалғасуы керек, бірақ сыртқы элементтің болуын мойындағаннан кейін тергеу осы сыртқы оқиғаларда және тиісті органдарда тоқтатылуы керек немесе кәсіби ұйымдарға хабарлау керек. Өз-өзіне зиян келтіру және/немесе суицидтік мінез-құлық жағдайларында тергеу жүргізуге мұқияттылық таныта отырып, жәбірленушімен ұқыптылықпен өзара әрекеттесуге назар аударып, психологиялық қолдау көрсетуді ұсынып, ұқсас іс жүргізу шараларын қолдану керек.

Зардап шеккендерге көмек көрсету

Оқиғаның ауырлығына байланысты - оқшаулау, психологиялық қолдау, медициналық қолдау

Қатыгездікпен қарау ісі/күдігі хабарланды

Қатыгездікпен қарау жағдайына / күдігіне қалай жауап беруге болады?

- Сұраққа сезімтал және бейтарап болыңыз;
- Жәбірленушіні тыныштандырыңыз және жайлылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз етіңіз;
- Тыңдаңыз;
- Фактілер туралы толық ақпарат алыңыз - не, қашан, қайда, қалай, кім және т. б.;
- Тергеменіз;
- Ақпарат алмасуды, яғни қауіпсіздік үйлестірушісіне есеп беру қажеттілігін түсіндіріңіз;
- Қауіпсіздік үйлестірушісіне хабарлаңыз;
- Құпиялылықты сақтаңыз;
- "Қызметтік қажеттілік" принципі түсіндіріңіз.

Қалай хабарлау керек/ кімге хабарлау керек

- Құпиялылықты сақтау – маңызды ақпаратты қажет болған жағдайда ғана бөлісіңіз; барлық құжаттама қауіпсіз жерде сақталуы керек;
- Жәбірленушіні хабардар етіңіз, қажет болған жағдайда қолдау көрсетіңіз.

Қатыгездік туралы істі / күдікті қалай құжаттауға болады?

Жоба үйлестірушісінің көмегімен, қажет болған жағдайда, оқиға туралы өтініш формасын толтырыңыз; егжей – тегжейлерді мұқият құжаттаңыз - не, қашан, қайда, қалай, кім және т.б.; оқиғаға қатысқандардың аты-жөні; өтініш беруші кім; өтініш 24 сағат ішінде ресімделіп, қауіпсіздік үйлестірушісіне жіберілуі керек.

Қауіпсіздік бойынша үйлестіруші (ҚҮ)

Тергеу

Іс Қауіпсіздік Саясатын бұза ма?

иә

жоқ

Бұл жеке адамдар мен ұйым үшін қандай да бір қауіп төндіре ме?

Бұл жеке адамдар мен ұйым үшін қандай да бір тәуекелге әкеледі ме?

жоқ

иә

иә

жоқ

- (Заңды бұзбайды, бірақ ҚМӨББДҚ этика және мінез-құлық кодексін бұзады)
- Тиісті іс-әрекеттер жасау (тәртіптік шаралар, тәуекелдерді бағалау, рәсімді жетілдіру және т. б.)
- Құпия режимде оқиға бойынша қорытынды жасаңыз және барлық жазбаларды мұрағатқа сақтаңыз.

- Егер қауіп төнбесе, оқиға туралы тиісті органдарға хабарлаңыз. Егер қауіп төнуі мүмкін болса, тиісті сыртқы қызметтерден көмек сұраңыз.
- Қажет болса, жәбірленушімен және оның отбасымен талқылаңыз.
- Билік пен сыртқы қызметтердің кеңестерін орындаңыз.
- Құпия режимде оқиға бойынша қорытынды жасаңыз және барлық жазбаларды мұрағатқа сақтаңыз.

- Тәуекелдерді бағалау және тиісті шаралар қабылдау
- Құпия режимде оқиға бойынша қорытынды жасаңыз және барлық жазбаларды мұрағатқа сақтаңыз.

Құпия режимде оқиға бойынша қорытынды жасаңыз және барлық жазбаларды мұрағатқа сақтаңыз.

9. Саясат пен процедураларды тарату/қайта қарау

Бұл қауіпсіздік саясаты мен рәсімдері қызметкерлерге, студенттерге, бенефициарларға, еріктілерге, кеңесшілерге, серіктестер мен келушілерге нақты жеткізілетін болады. Мұны қамтамасыз ету үшін қауіпсіздік бойынша үйлестірушісі жауап береді.

Қауіпсіздік саясаты мен рәсімдерін ҚМӘББДҚ жыл сайын қайта қарастыратын болады. Қауіпсіздік үйлестірушісі осы процеске қатысады және өзгерістерді ұсына алады. Қауіпсіздік үйлестірушісі сонымен қатар қызметкерлерге кез келген өзгерістер туралы нақты ақпарат береді. Қызметкерлерді тарту ұсынылады. Бұл құжат қажеттілігіне қарай ұжымдық қарауға және редакциялауға жатады.

Осы қауіпсіздік саясатына 2023 жылғы 1 қыркүйекте Алматы қаласында қол қойылды,

(қолы)

Мария Хавьер Бругаролас Бруфау, ҚМӘББДҚ ҚҚ, Президент